

REVITALIZACE ZAHRADY U ŽŠ T. G. MASARYKA V ZUBŘÍ

Ideová studie – popis řešení

A) SOUČASNÝ STAV

Stávající zahradu 1. stupně Základní školy T. G. Masaryka ve městě Zubří tvoří rozsáhlá travnatá plocha s cennými soliterními dřevinami, obvodovými živými ploty volně rostoucích druhů keřů, menší dřevěný altán a několik roztroušených herních prvků (pískoviště, skluzavka, balanční stezka, tunel, pružinová houpadla). Budova školy byla postavena ve třicátých letech minulého století, fasádě vévodí žlutá barva s červenými cihlami. Cestní síť je zde zastoupena hlavním přístupovým chodníkem k budově školy, chodníkem vedoucím k zadnímu vchodu a chodníkem k altánu. Žáci v zahradě pobývají zejména v rámci odpolední družiny, vyhledávají především volné travnaté plochy k míčovým hrám, prostor pro jízdu na koloběžkách a přírodní skryše mezi dřevinami.

B) CÍL ÚPRAV

Cílem navrhovaných úprav je vznik vegetačních, herních a výukových prvků v zahradě pro pobyt v rámci dopoledního vyučování i odpolední družiny, úprava prostoru pro společné setkávání s rodiči a vybudování venkovní učebny s kapacitou 30 žáků.

C) POPIS ŘEŠENÍ

C.1) Cestní síť

Studie se zabývá řešením zpevněných ploch a pěšin tak, aby byly jednotlivé části školní zahrady lépe přístupné. Návrh zahrnuje doložení zámkové dlažby u vstupu do školní družiny, kde je zvýšený pohyb osob. Nezbytná je rovněž rekonstrukce chodníku vedoucího ke stávajícímu altánu.

Výchozím prvkem studie je vybudování „dráhy pro koloběžky“, která propojuje jednotlivé části zahrady. Nápadnou součástí dráhy je kruhový objezd, jež vychází ze stávajícího betonového kruhu pod vrbou (pozůstatek kolotoče). Dráha je zvlněna plynulými zatáčkami (pomalá a bezpečná jízda) a je doplněna o dopravní značky (přechod pro chodce, křižovatka, pozor chodci, stop apod.). Slouží tak učitelům i žákům k základům dopravní výuky formou prožitku. Tato mlatová cesta je v cihlově červeném provedení, koresponduje tak s červenými cihlami na fasádě budovy školy. Cihlově červená barva se prolíná i dalšími prvky v zahradě.

Vedlejší pěšiny jsou zhotoveny z kamenných, případně dubových nášlapů v trávniku.

C.2) Vegetační prvky:

Návrh řeší revitalizaci zahrady určené pro děti prvního stupně základní školy. V rámci rozšíření silnice před školou bude východní hranice zahrady posunuta o cca 3 m. Dřeviny v tomto prostoru se s novým dopravním řešením neslučují. Budou proto odstraněny a nahrazeny novým tvarovaným živým plotem z domácího dřínu obecného, který je dynamický, na jaře kvete žlutě, je nektarodárný a pylodárný, později nese jedlé červené peckovičky.

Stromové patro zahrady (dub červený, habr obecný, vrba jíva, liliovník tulipánokvětý, bříza bělokorá, jerlín japonský atd.) je doplněno o další druhy, a to zejména domácích dřevin (buk lesní, jasan ztepilý, borovice lesní, lípa srdčitá, jírovec červený, jinan dvoulaločný). Je tak posílena stávající kostra zahrady a zvýšena pestrost druhové skladby dřevin. Označení jednotlivých dřevin popisy slouží k výuce přírodovědy. Ke kácení je určena náletová vrba jíva vně budoucího kruhového objezdu, nekoncepční tuje západně od altánu a v případě druhé varianty studie i rozdvojená bříza rovněž západně od stávajícího altánu (nahrazuje ji navržená třešeň ptačí v centrálním prostoru).

Keřové patro zahrady je tvořeno skupinami rhododendronů, tisů, solitérními šeřiky atd. Skupiny keřů jsou vyhledávány úkryty pro děti. Studie řeší zpřístupnění těchto skrýší vhodnými ořezy a vybudováním „hnízd“ splétáním ořezaných větví a prutů do plůtků. Novým prvkem je habrová skrýš se štěrkovou plochou v severovýchodní části zahrady. Letitý dřívěš u vstupu do školy je v rámci návrhu revitalizace zahrady zachován a doplněn o o dřevinu stejného druhu na protější straně hlavního vstupu do areálu.

Bylinné patro v zahradě zcela chybí. Návrh řeší založení trvalkového záhonu namísto nevyužívané travnaté plochy u hlavního vstupu do budovy. Průchozí štěrkový záhon s trvalkami a cibulovinami je doplněn o několik solitérních keřů. Je koncipován tak, aby byl dynamický od jara do podzimu, svými květy lákal hmyz. Žákům poskytuje zážitkovou cestu s poznáváním rostlinných a hmyzích druhů. Podrostové trvalky (hajničky) jsou navrženy pod vybrané solitérní dřeviny. Vlhkomilné trvalky pak do průlehu pod vodní kaskádou. Odlišná skladba rostlinných druhů žákům přibližuje rozmanitost ekologických biotopů. Trvalkové výsadby zvyšují druhovou rozmanitost a usnadňují údržbu trávníku.

Součástí návrhu je modelace travnatých hřišť pro volné míčové hry v rámci družiny. Tyto plochy mají odlišný management údržby, který se projevuje odlišnou kvalitou trávníku (barva, hustota, bezplevelný stav) a je pro míčové hry vhodnější.

Venkovní učebna je doplněna o extenzivní vegetační střechu, která v učebně zajišťuje příjemné klima a slouží jako ukázka zadržování vody. Umístění nové učebny je navrženo v centrálním prostoru, v blízkosti stávajícího altánu. Současný altán je pro venkovní výuku kapacitně nedostatečný, návrh řeší jeho přesun do jižní části zahrady (je-li přemístění technicky proveditelné), kde poslouží k relaxaci s výhledem do zahrady, případně pro uskladnění mobiliáře.

C.3) Výukové a herní prvky:

Významným prvkem je prostorná venkovní učebna. Lehká dřevěná konstrukce s vegetační střechou je kapacitně dostatečná pro výuku třiceti žáků. Podrobnou podobu učebny studie neřeší, stavba této velikosti již podléhá stavebnímu povolení a vyžaduje samostatný projekt.

Jihozápadní strana budovy školy nabízí prostor pro výstavbu amfiteátru, který poslouží jak k výuce, tak i k pořádání divadelních či hudebních představení a k promítání filmů na západní stěnu budovy. Hlediště je vymodelováno schodovými stupni ve svahu.

Na západní stranu budovy bezprostředně navazuje rovinatá travnatá plocha. Návrh se zabývá využitím tohoto prostoru ke vzniku víceúčelové „běžecké dráhy“ v cihlově červeném mlatovém provedení. Dráha je dlouhá 30 metrů a může tak posloužit k příležitostnému tréninku sprintu. Je opatřena metrovým měřidlem pro názornou představu délky u dětí, doplňuje ji skákací panák a čtvercová síť pro hry (piškvorky, dáma apod.), případně i směrová růžice apod.

Jižní strana areálu není v současné době využívána. Mírně svažité terén se stávající studnou nabízí prostor pro vybudování vodní kaskády. Voda je do koryt přiváděna z ruční pumpy. Dřevěná koryta obsahují výukové prvky pro základy fyziky (stavidla, vodní mlýnky, nádrže, dřevěné lodičky). Přepadající voda je zasakována do prohloubeného štěrkového záhonu s vlhkomilnými trvalkami. Východně od vodní kaskády se nachází tzv. „anglický dvorek“, intimní prostor se zdí, v níž jsou zabudovány vodní kohoutky. Konvičky jsou dětem k dispozici na koruně zídky a vybízí k zálivce bylinek v přilehlých dubových záhonech, jež prostor ohraničují. Mlatová plocha je doplněna o lavičku pro relaxaci mezi aromatickými rostlinami.

V jihovýchodním rohu zahrady stojí majestátní dub červený. Jeho větve jsou jako stvořené pro zavěšení dvou jednoduchých dřevěných houpaček. Prostor pod dubem je doplněn o dřevěnou terasu umístěnou v úrovni terénu a vybízí děti k volným hrám a k tanci (např. s obručemi nebo stuhami).

Severovýchodnímu rohu areálu vévodí solitérní habr obecný. Pod jeho korunou je navržena zvýšená dřevěná paluba oválného tvaru. Poslouží jako zázemí jednak pro venkovní výuku, jednak k relaxaci v příjemném stínu. Západně od habru je skupina jehličnanů, které jsou rovněž využívány jako skryš. V návaznosti na ni je navržena živá stavba z habru obecného ve tvaru iglú. Podklad tohoto „bunkru“ tvoří kulatozrný štěrk, prostor je doplněn o dubové špalky k sezení (např. vyprávění příběhů, volné hry dětí).

C.4) Mobiliář

Studie řeší doplnění prostoru u hlavního vstupu o boxy, které slouží jednak k uložení školních tašek, jednak k umožňují sezení během odpoledního předávání dětí rodičům. Jednoduchý design boxů nenarušuje celkový ráz školní budovy.

Travnatá hřiště jsou doplněna o lavičky a slouží k odpočinku hráčů i diváků míčových her, nebo k odkládání oděvů.

D) VARIANTY ŘEŠENÍ

Studie se zabývá dvěma variantami řešení. Některé rysy mají obě varianty společné, liší se především řešením společného centrálního prostoru zahrady a provedením jednotlivých výukových a herních prvků.

D.1) Varianta 1

První varianta se zaměřuje na ekonomicky výhodnější realizaci úprav. Navržené řešení je však méně komplexní, zaměřuje se na provedení jednotlivých výukových a herních prvků a jejich rozmístění v zahradě. Některé úpravy řeší rekonstrukci stávajících prvků (např. úprava sedací plochy u velkého pískoviště, respektive ohniště), u jiných prvků se počítá s uplatněním pískovcových bloků z podezdívky stávajícího oplocení (např. stavba zdi „anglického dvorku“). Východně od venkovní učebny vzniká ucelená štěrková plocha pro umístění stávajících herních prvků ze zahrady. Uspadňuje sečení travnatých ploch a vzniká zde bezpečná dopadová plocha.

D.2) Varianta 2

Je uceleným návrhem, který se zaměřuje na vznik nového centrálního prostoru se zpevněným povrchem. Poměrně rozsáhlá mlatová plocha jasně vymezuje prostor společného setkávání. Je vyhotovena v bílé barvě, dává tudíž vyniknout prvkům v červeném odstínu. Plocha je zcela propustná pro vodu, lemuje ji ocelová pásovina. Prostoru vévodí průchozí altán se zelenou střechou, který skrývá venkovní učebnu pro 30 žáků a pedagoga, a slouží rovněž jako otevřený přístřešek poskytující stín a úkryt před náhlým deštěm. Návštěvníkovi zahrady se po průchodu přístřeškem otevírá ucelená a prostorná centrální plocha kruhového tvaru. Intimitu prostoru umocňují nízce střížené živé plůtky, které slouží zároveň jako bariéra mezi touto zónou a dráhou pro koloběžky. Celý prostor slouží ke společenským aktivitám (např. setkání učitelů, žáků a rodičů). Dominantní kruhový objekt z červených cihel je opatřen jednoduchými schody, kterými sestoupíme mírně pod úroveň okolního terénu. Obvodová zídka slouží k sezení zhruba čtyřiceti osob a nabízí umístění ohniště pro pořádání táboráků. Pro kontrast s okolní plochou je navržen mlat v cihlově červené barvě. Ze severní strany je vysazen kultivar třešně ptačí *Prunus avium 'Plena'*, jež je oproti původnímu druhu třešně ptačí méně vzrůstný, neplodí, avšak kvete plnými květy a na podzim zbarvuje do korálově červených tónů. Pod třešní je kvetoucí trvalkový záhon kruhového tvaru, okolí je doplněno lavičkami. Charakter prostoru dodržuje i kruhové pískoviště, jehož obvod tvoří červené cihly. Plocha počítá i s umístění herních prvků a houpadel.